

ĐẠI THỪA TRUNG QUÁN THÍCH LUẬN

QUYỂN 5

Phẩm 6: QUÁN PHÁP NHIỄM NGƯỜI NHIỄM

Lại nữa, có dị tông nói: Tánh và vô tánh của các giới, xứ... ở trong Thắng nghĩa đế có chỗ biết hiểu, do sự tạp nhiễm kia nên thành tánh “có” ấy. Như Phật dạy: Người nhiễm là vướng mắc vào pháp nhiễm nên làm tổn hại cho mình, làm tổn hại cho người, làm tổn hại cho cả mình và người, như vậy cho đến người ngu si vướng mắc vào pháp si, nghĩa ấy cũng vậy.

Luận giả nói: Trong đó chẳng phải không có đạo lý tạp nhiễm, tuy có mà như huyền, nghĩa là vì thể của nhiễm là không thật, chỉ vì chỗ thành tựu của các hành tụ tập ngôn thuyết nơi thế gian, chẳng phải là Thắng nghĩa đế. Vì sao? Ở đây nói pháp nhiễm và người nhiễm là trước có hay là sau có, hay là pháp nhiễm và người nhiễm cùng sinh khởi đồng thời? Cả ba điều này đều không đúng. Cho nên tụng nói:

*Nếu trước có người nhiễm
Sau có pháp nhiễm ấy
Vì sao là pháp nhiễm
Mà có người nhiễm sinh.*

Thích: Ở đây nói đến tột cùng, nên biết nghĩa này được ngăn chặn mọi sự tách ly của chúng. Nếu pháp nhiễm không có “thể” thì người nhiễm cũng vậy. Dừng mọi tạo tác của nhiễm thì có quả, không quả thành thực, chẳng thành thực, nghĩa ấy có thể thấy. Nếu tách rời pháp nhiễm mà có người nhiễm thành thì như thế bèn phải có pháp nhiễm riêng khác. Đấy tức là người nhiễm có được nhờ pháp nhiễm. Nếu vậy thì vì sao người nhiễm vì có nhiễm nên pháp nhiễm liền thành? Vì pháp

nhiễm có nên người nhiễm liền thành, sau đó khởi sinh việc nhiễm. Nghĩa này rõ ràng như quả thành thực. Nếu có cảnh ái tức pháp nhiễm liền thành, nếu không có cảnh ái thì làm sao có nhiễm? Cần phải ngăn phá lỗi lầm đã an lập, trong đó cũng chẳng phải trước có người nhiễm, sau mới khởi pháp nhiễm.

Có người nhiễm, lại nhiễm

Làm sao sẽ có được.

Thích: Vì pháp nhiễm vốn đã nương vào không có thể tánh nên như sự đã thành rồi. Lại nữa, tụng nói:

Hoặc có hoặc không nhiễm

Người nhiễm cũng là vậy.

Thích: Nếu trước có người nhiễm, sau có pháp nhiễm, tức tất cả xử như thể của pháp nhiễm, cho nên trước không có đạo lý người nhiễm có trước.

Nay vì để chứng thành nghĩa này, nên tụng nói:

Người nhiễm trước có nhiễm

Là người nhiễm nhiễm thành.

Thích: Pháp nhiễm nếu không có “thể” của ái có thể tạo tác thì trong đó hoặc thấy có chỗ thành của nó, điều này chẳng hợp lý.

Có dị tông nói: Là người nhiễm kia là riêng có pháp nhiễm, là pháp nhiễm kia thì người nhiễm có thể lập.

Luận giả nói: Nếu là pháp nhiễm được có người nhiễm thì trong đây chẳng có. Vì sao? Nếu trước có pháp nhiễm sau có người nhiễm tức là người nhiễm bèn có pháp nhiễm. Trong đó pháp nhiễm không có, tức không có cảnh ái có thể thành đạo lý pháp nhiễm, vì cảnh ái sau mới có. Do như vậy nên nếu là tự tánh, thì riêng nhân nơi người nhiễm có được pháp nhiễm, tức nhân nơi pháp nhiễm kia người nhiễm được. Nếu vậy tức chẳng phải cảnh ái có thể thành pháp nhiễm, vì cảnh ái ở sau nên sự thành tựu không thể có được. Nếu người như vậy thì chẳng phải là lỗi lầm sao? Cũng chẳng phải trước có pháp nhiễm sau thành người nhiễm. Lại nữa, tụng nói:

Có nhiễm lại người nhiễm

Cũng làm sao sẽ được.

Hỏi: Hoặc là pháp nhiễm có người nhiễm ấy, tức có lỗi lầm về đối đãi vậy, trong đó hai pháp người nhiễm và pháp nhiễm đồng khởi sinh mà thành tựu chẳng?

Cho nên tụng đáp:

Nếu đồng sinh như vậy

*Cũng chẳng hợp đạo lý
Pháp nhiệm và người nhiệm
Đây phải dụng thế nào?*

Thích: Nghĩa là tánh lia nhau của hai pháp: người nhiệm và pháp nhiệm giúp nhau mà có sự trái nhau. Hoặc pháp chưa sinh, cả hai đều không có tánh, hoặc chỗ tạo tác của pháp đã sinh không có “thể”. Chỉ do cảnh ái thành tựu pháp nhiệm nên có người nhiệm, nhưng cảnh ái kia và chỗ khởi pháp nhiệm cũng đều ngăn phá.

Hỏi: Pháp nhiệm và người nhiệm kia là một tánh có thể hòa hợp hay là khác tánh mà hòa hợp?

Cho nên tụng đáp:

*Pháp nhiệm, người nhiệm kia
Chẳng một tánh hòa hợp.*

Thích: Điều này vì sao? Vì chẳng phải một tánh kia mà có thể hòa hợp, nếu có hai pháp hòa hợp tức rất thành tựu. Trong đó phải biết, là Đề Bà Đạt Đa khởi nhiệm, chẳng phải Đề Bà Đạt Đa kia là nhân của người nhiệm. Nếu nói một tánh kia hòa hợp, điều này chẳng hợp lý.

Lại nữa, khác tánh cũng không thể hòa hợp, nên tụng bác bỏ:

*Khác tánh nếu có hợp
Sao sẽ có thể được.*

Thích: Tánh khác, pháp khác nếu có hòa hợp tức trái nhau mà chẳng phải một xứ. Đạo lý có hai pháp sinh có thể được, phần sau sẽ ngăn phá.

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu một tánh hòa hợp
Lìa bạn cũng phải hợp.*

Thích: Đây nói hòa hợp là lấy đồng thể làm nghĩa. Phàm nói một tánh tức là nghĩa nhân. Nếu một tánh này nhất định có hòa hợp thì như trước đã nói, nghĩa hòa hợp Đề Bà Đạt Đa cần phải thấy. Cho nên không có đạo lý nhân một tánh có thể hợp. Tuy đối với nhân một tánh không hợp có thể thành, nhưng nếu ngăn nghĩa hợp ấy thì phải biết là có lỗi.

Lại nữa, tụng nói:

*Khác tánh nếu có hợp
Lìa bạn cũng phải hợp.*

Thích: Chỗ thuyết giảng trong đây ví như bình, áo, tánh khác của những vật kia không thể hợp. Nếu lập hòa hợp thì chẳng có nhân tương hợp của tánh khác, tức có lỗi đối đãi như trước. Khác tánh nếu hòa hợp

có chỗ có được thì những vật kia chẳng phải là tánh khác cũng phải được hòa hợp. Điều này há không có lỗi!

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu khác tánh có hợp
Nhiễm, người nhiễm dùng gì.*

Thích: Trong đó nói đạo lý hợp và không hợp. Vì sao? Hai pháp như vậy, mỗi một đã thành tự thể riêng biệt, tức không có nghĩa được tạo thành bởi pháp riêng. Trong đó cũng không chỗ thành tựu có thể được. Cho nên biết khác tánh không có diễn giải thành. Hoặc chấp tánh khác có được sự hòa hợp, nên tụng bác bỏ:

*Nếu nhiễm và người nhiễm
Tự thể mỗi một thành
Hai này nếu có hợp
Trước cũng phải được hợp.*

Thích: Hai pháp kia nay ông nói thế nào? Đây nói thể của mỗi một được thành. Nếu hoặc pháp nhiễm và người nhiễm, ông dùng nghĩa gì để phân biệt tự thể mỗi một của hai pháp khiến cho thành sự hòa hợp ấy? Trong luận nói hoặc là, ở đây nói nghĩa hợp. Nếu lúc khởi phân biệt, quả lợi rỗng không, tự thể của những pháp kia không có tánh được tạo thành. Nếu nói là hợp thì trong đó người nhiễm không có một ít phần pháp nhiễm có thể làm pháp nhiễm, cũng chẳng phải cái có được của người nhiễm.

Lại nữa, tụng nói:

*Khác tướng không thành hợp
Ông muốn cầu hợp thành
Tướng hợp nếu đã thành
Lại muốn thành (tướng) khác ấy.*

Thích: Tánh hợp không thành, nghĩa kia cực thành. Tánh khác của một pháp hòa hợp không thể có được, vì tánh khác cực thành không thành nghĩa hợp nên không có hai pháp là người nhiễm và pháp nhiễm đồng thời. Hoặc tánh khác lần lượt có thể sinh, cũng lại càng là tánh tách lìa nhau, do đó trong đây không có đạo lý hòa hợp. Nay theo quán sát trên, như ý ông muốn thì những gì là tánh khác có thể sinh khởi tuần tự, hoặc lại đồng thời.

Nay để chứng thành nghĩa này, nên tụng bác bỏ:

*Nhiễm, người nhiễm như vậy
Chẳng hợp, không hợp thành
Các pháp cũng như nhiễm*

Chẳng hợp, không hợp thành.

Thích: Trong đó vì sao? Nghĩa là chẳng phải chỉ có pháp nhiệm và người nhiệm, chẳng phải hợp, không hợp, mà các pháp cũng vậy.
